

Тази неделя в [библиотеката](#) на [desebg.com](#) представям мемоарната книга на **Любомир Банковски** „Моят живот. Трагедията на едно поколение”.

Произход и военна кариера

Издадена през 1997 г. тя съдържа важен разказ за съдбата на българските офицери след 9 септември 1944 г. Любомир Банковски (1917-2006) е роден в София в семейството на ген. Минчо Банковски (1876-1950) от Габрово, участник в Балканската и Междусъюзническата война, командир на 5-та Дунавска дивизия, впоследствие командир на Пограничните войски.

За семейството си Любомир Банковски пише, че то е било „патриархално и се крепеше на четири основни стълба: вярата в Бога, висок морал, спазване на традициите и искрени и топли отношения”.

Да бъде български офицер за него е призвание и съдба. През 1936 г. постъпва във Военното на Негово Величество училище. През 1939 г. го завършва и е произведен в офицерско звание. Военната си кариера започва като взводен командир в Първа батарея на 7-ми дивизионен артилерийски полк в Самоков.

През 1941 г. е назначен в Школата за запасни офицери – взводен командир в моторната батарея, където го заварва преврата на 9 септември 1944 г.

Мобилизиран е като командир на батарея в 1-ви армейски артилерийски полк, който участва в боевете в заключителната фаза на Втората световна война. Награден е с орден за храброст, проявена при боевете при Виучин-чука, Страцин, Котлене, река Пчиня, Куманово и Скопие.

Докато воюва на фронта БКП безчинства в България

„Докато ние воювахме терорът, насилията и убийствата [в България] ставаха още по-обхватни, безогледни и жестоки”, пише в спомените си Банковски и посочва:

„Прицел на тази нечовешка кампания беше интелигенцията, неприемаща беззаконията, своеволията и бруталността на новата власт. Унищожаването ѝ се извърши по два начина и на два етапа.

Първо, до края на 1944 г. бяха ликвидирани без съд и присъда 35 000 кметове, учители, свещеници, полицаи, офицери, адвокати и дребни собственици. Вторият етап на тази трагедия беше осъществен чрез позорния и незаконен „народен съд”.

Банковски описва спешните мерки, които комунистите взимат през 1945 г. за подмяна на стария офицерски кадър със сигурни и верни командири.

Чистката на българското офицерство

Мястото на уволнените се заема или от запасни офицери с леви убеждения, или от членове и привърженици на БКП, изкарали съкратени едногодишни, шестмесечни и даже тримесечни курсове във Военното училище.

„Завършилите тези курсове придобиваха най-различни чинове – от поручик до полковник, без значение, че подготовката им е била еднаква. Най-важният критерий в случая беше заслугата към партията”, пише Банковски.

Уволнен и изселен от София

Самият той през 1945 г. се явява на конкурсен изпит във Военната академия, който взима успешно. Още през следващата година обаче при продължаващата чистка в армията той открива името си и това на братски, който също е офицер, в списъците на уволнените, публикувани във партийния орган „Работническо дело”.

За да издържа семейството си, което създава през 1942 г., започва работа като общ работник в стъklarската фабрика в Горна Баня, а след това в частно производство на дървени детски играчки.

През 1948 г. брат му нелегално напуска България. През 1949 г. Любомир Банковски е изключен от Юридическия факултет на Софийския университет като „народен враг”. За него е получен донос, че като офицер в ШЗО е водил дознание срещу школници – комунисти.

Един български офицер за терора на БКП след 9 септември 1944 г. и оцеляването в „Белене”

Написано от Христо Христов
Неделя, 03 Септември 2017 20:44

Веднага след това семейството му е изселено от София. Комунистическата власт му връчва заповед да напусне собственото си жилище за два дни.

Заточени са в с. Долни Дъбник, Плевенско, където са изселени доста семейства от София. „В селото бях поставен на специален режим – нямах право да го напускам без разрешение”, обяснява Банковски.

Въпреки че му е разрешено да замине за седмица в София, за да види болния си баща и да уреди въпроси, свързани с производството на детски играчки, е арестуван още на следващия ден след пристигането в столицата.

В същото време семейството му е преизселено в с. Славяново, Плевенско. След продължителни разпити от ДС Банковски е върнат в Долни Дъбник, като е принуден да живее разделен от семейството си и да се разписва в милиционерския участък сутрин и вечер.

В тази обстановка с един син, напуснал България и друг изселен от комунистическата власт бащата на Банковски почива.

Втори арест и в ада на „Белене”

През април 1951 г. Любомир Банковски е арестуван от плевенската ДС за „вражеска дейност”. Три месеца престоява в ареста, след което е въдворен в лагера „Белене”.

Той посочва, че остров Персин „беше превърнат в най-големия концентрационен лагер в комунистическа България”.

Ето и мисълта, на която той се подчинява в първата вечер, прекарана в лагера:

„Моята главна цел тук трябва да бъде само една – да оцелея, да се съхраня физически и душевно, та когато Бог ми помогне да изляза оттук, да бъда здрав и нравствено достоен за Неговата милост.”

Банковски описва обектите на лагера, бита – спането в бараки, напастта на която са подложени – дървеници и комари.

А въпрос №1 е храната или как човек да се спаси от глада в лагера, на който са подложени.

„Храната, която ни се даваше – като количество и калоричност – имаше предназначението не да ни нахрани и подкрепи, а да съдейства за нашето бавно физическо и морално унищожение, подобно на всички други условия на живот тук”, пише бившия офицер.

В „Моят живот” Банковски е отделил място за хората, които е запомнил в лагера „Белене” – министри, офицери, земеделци, демократи, цанковисти, легионери, полицаи, анархисти, комунисти.

Описва работата, проверките, карцера и почивния ден – неделя (в повечето случаи провалян от обиски).

Освобождение след смъртта на Сталин

Един български офицер за терора на БКП след 9 септември 1944 г. и оцеляването в „Белене”

Написано от Христо Христов
Неделя, 03 Септември 2017 20:44

„Един ден към средата на март между нас светкавично се разнесе невероятната новина, че на 5 март 1953 г. е умрял Сталин, най-големият масов убиец в света”, посочва Банковски. Факт, който изпълва лагеристите с радост и надежда, че края на робството им в „Белене” ще дойде.

Това става през август 1953 г., когато лагеристите са освободени. Любомир Банковски също е освободен след повече от две години в концлагера.

Връща се при семейството си в Долни Дъбник. Там разбира, че жената му е постоянно привиквана от ДС и тормозена да стане сътрудник и заплашвана, че няма да ѝ дадат никаква работа, ако не се съгласи, но въпреки това са получили категоричен отказ.

Смъртта на Сталин отслабва режима в България. През 1954 г. на Банковски е отменена забраната да за напускане на селото и той се връща в София. Става строителен работник на строежа на ЦУМ и хотел „Балкан”. След това е „столичен каруцар” – превозва с каруца книги от складовете за софийските книжарници. Година по-късно започва работа в Аптечно управление, където превозва лекарства и санитарни материали.

През 1957 г. обаче каруците в София са забранени и той се преквалифицира като дърводелец в ТПК. През 1965 г. чрез негов познат школьник от ШЗО успява да намери работа в завод „Искра”.

През 1970 г. двамата му синове напускат нелегално България през Югославия. Те се свързват с чичо си, който след бягството си през 1948 г. се установява във ФРГ. Помага им да се запишат в университет и да следват медицина. Двамата завършват и правят успешни кариери.

Бившият български офицер дочаква срутването на комунистическия режим в Източния блок. Във финалните страници на спомените си той описва лъжите и заблудите, благодарение на които преименувалите се комунисти успяват след 10 ноември 1989 г. да управляват отново в България.

Един български офицер за терора на БКП след 9 септември 1944 г. и оцеляването в „Белене”

Написано от Христо Христов
Неделя, 03 Септември 2017 20:44

Любомир Банковски, „Моят живот. Трагедията на едно поколение”, изд. „Свети Никола”, 1997 г., 247 страници.